

היום לפני – דצמבר 1946

ספינת המעפילים 'רפיח'

כמפעל ההעפלה שלאחר מלחמת העולם השני ספנות מעפילים כלכד. הספינה 'רפיח' הייתה אחת מהן (השנייה הייתה 'אבא ברדיצ'בי' שהפליגה יחד עם 'כנסת ישראל'). והיחידה שבה נספו מעפילים עקב טביעת ספינותם.

הספינה, שנקראה על שם מחנה המעצר של עצורי השכבת השחורה ברפית, יצאה מנמל באקאר שביוגוסלביה ב-26.11.46 כשעל סיפונה 785 מעפילים. מפקד הספינה היה גד לסקר, והמלווים הנוספים היו צבי טייטל, דוד באומגרסן-כוסתנאי והיגדעווי' אברהם ליכובסקי. הצוות (כולל רב-החובל) היה יווני.

כבר מראשית דרכה נאלצה האונייה להתמודד עם ים סוער במיוחד. בגלל הסערה חיפש הקברניט מחסה במפרץ של האי היווני השומם סיריוה, שם ניסה להטיל עוגן כלילה שבין ה-7 ל-8 בדצמבר. הניסיון לא צלח, האונייה נתקלה בסלעים, מים חדרו אליה, והיא טבעה תוך פחות משעה. רוב האנשים הצליחו לקפוץ לחוף, אך שמונה מעפילים נספו וה נפצעו.

אברהם ליכובסקי, היגדעווי' של הספינה, הצליח לחלץ את מכשיר הקשר וליצור קשר עם המוסד לעליה ב'. המוסד, באמצעות הסוכנות היהודית, פנה לעזרת הצי הבריטי. כיום השלישי לשהותם של הניצולים על האי הצניח מטוס בריטי מאן, בגדים, שמיכות ותרופות. כיום הרכיבי הגיעה משחתת יוונית ולקחה לרודוס את צוות המלחים הארים 24 מהניצולים שהיו חולים ופצועים. המשחתות הבריטיות 'שכרון' ו'פרוכידנס' הגיעו אף הן לחלץ את יתר הניצולים. ב-13 בדצמבר הועלו הניצולים, ובהם גם המלווים, על המשחתות הבריטיות ונשלחו למעצר בקפריסין. הנוספים נקברו על האי, ורק ב-1972 אותרו שרידי עצמותיהם והועלו לקבורה בארץ.

(מתוך אתר הפל"מ)

באי סיריוה - המעפילים עולים לאונייה הבריטית לאחר טביעת ספינותם

תוכן עניינים

היום לפני:

ספנות המעפילים

רפיח

לזכר:

אריה יחיאלי

משולחנו

היום לפני:

כיום מצדה

היום לפני:

הקרב באום

כתף

תמונת החודש

זכר המשורר

תוכן עינים

היום לפני:

ספינות המעפילים

רפיח

לזכר:

אריה יחיאלי

משולחנו

היום לפני:

כיום מצדה

היום לפני:

הקרב כאום

כתף

תמונת החודש

דבר המשורר

הצי הבריטי אכן נחלץ להצלת המעפילים, אך חודש לאחר מכן הוא הגיש חשבון לסוכנות היהודית:

" מחיר הצלתם והעברתם (למעצר בקפריסין) של היהודים ניצולי Ex-Athina (רפיח) מסתכם בסך 4,430 ל"ש ו-68 שילינג. אנו תקווה כי הדבר יילקח בחשבון והסכום ישולם..."

מסתבר כי ממשלת ישראל, יורשתה של הסוכנות היהודית, עדיין חייבת לאדמירליות הבריטית כלונדון סכום אשר (כתוספת הצמדות וריבית) עלול להחשיש. החשבון – תרתי משמע – נשאר פתוח.

(מתוך מחקרו של פרופ' מנחם שלח - 'הקשר היוגוסלבי' כפי שהוא ע"י יהודה קיצור)

ב-2013 יצא סרטו התיעודי של גדי איזן "שם קוד: רפיח" שכלל צילומים תת-ימיים של האנייה כפי שנמצאה כ-70 שנה לאחר סביעתה. הסרט זכה בפרס ע"ש יוסי הראל.

(צילום: אילן רינות)

לזכר

אריה יחיאלי ז"ל

אריה נולד בגרמניה ועלה לארץ ב-1936. היה מראשוני קיבוץ רביבים שחוקם ב-1943. כיהן כמוכתר היישוב וחקר את תרבות הכדואים השכנים. ב-16 בדצמבר 1947, תחילת מלחמת העצמאות, הוא נורה למוות במארב בדואי ב-16.12.47 עם עוד שניים מחברי הקיבוץ, ראובן וולטרה ואורי וינהבר, כבואם למחנה הכריטי בעסלוג' לכקש עזרה לחבר פצוע.

אריה יחיאלי תרגם וחבר שירי ילדים, ביניהם "את אדמה" ו"עלי באר", כמו כן הוא כתב ואיר ספר ילדים בשם "נסיעה אל הנגב שלנו". עותק מהספר נמצא במגירת הנופל בכית הפלמ"ח.

תוכן עניינים

היום לפני:

ספירת המעפילים

הפיח

לזכר:

אריה יחיאלי

משולחנו

היום לפני:

כיום מצדה

היום לפני:

הקרב כאום

כתף

תמונות החודש

זכר המשורר

מי אומר הנגב משעמם?

- - - מי אומר חדגוני הוא הנגב, משעמם? האומר זאת ודאי הוא עירוני המרכיב משקפי-שמש ומצלמה תלויה לו על חזהו. מסתמא אמר זאת עת ישב במכונית מצוחצחת, המעלה ענני אבק, ולכסן מבטים משועממים דרך החלון, אגב קריאת עיתון ועישון סיגריה ריחנית...

- - - לבי, לבי לך, תייר, המשקיף אל השממה האפורה-הצהובה ופניך אדישים! וכי מה אתה יודע על לילות ירח בישימון, עת אור כסף לא ממשי מציף מרחבי אין-סוף, ואדם חושק לעלות על גבי סוסה ולדהור אל תוך המרחב המכסיף? מה יודע אתה על זריחות ושקיעות בארץ זו, על הרי צור לוחטים באודם ומרחקי כחולים ערפיליים? ... היודע אתה מה מרגיש אדם, הצועד אל הבית דרך קיר של אבק, עטוף בכפייה ונלחם עם הסופה - ולפתע נגלה לו הבית מבעד האבק המתערבל וסביבו אוהלים יתנופפו? ... כלום עברת ביום חורף צלול בין שיחי רותם נוטפי-טל בחולות, ורגלים שוקעות בחול הרטוב?

- - - בוא נא והחבא באחד הערוצים המבתרים את סלעי הנגב הפראיים, המתפוררים, ושור: על ראש גבעה קמרונית צללית של גמל דומם באגודה אצילית על רקע של שמים מחוורים. האזן לקריאת האוח והכוס בלילות, בשדות משחירים, תחת רקיע גבוה ומכוכב, ובאשר תפנה לא תראה אור יישוב מרמד ומברך.

- - - וידעת: הנגב פנים רבות לו, גוני-גוונים וקולי-קולות. מקול הצבוע המקפא ועד קול ציוץ נחילי הציפורים - ואהבת גם אתה את הנגב. לא כאהוב אשת תפנוקים קלילה תאהבנו, ולא כאהוב אם הבנים המניבה פריה, כי אם כאהוב נפש גדולה ועיקשת, בורה ופראית, הנכבשת בהתמסרות ואורך-רוח אין קץ.

אריה יחיאלי, קיבוץ רביבים

תוכן עיונים

היום לפני:

ספיות המעפילים

רפיח

לזכר:

אריה יחיאל

משולחנו

היום לפני:

כיוס מצדה

היום לפני:

הקרב כאום

כתף

תמונת החודש

דבר המשורר

משולחנו

אורחים בבית הפלמ"ח

החודש התקיים בחורשת בית הפלמ"ח יום הכנה לצה"ל של האגף הביטחוני-חברתי של משהכ"ט לבנות העושות שנות שירות לפני צבא. מבקר אחר שהגיע היה האו"ם הנראה למטה, שאזהה כאו"ם לבן-מצח על-ידי המדריכה-האולוגית לעת מצוא לירן פ. האו"ם, אגב, לא הזמין מקום מראש ולפיכך לא התאפשרה כניסתו לתצוגה.

רגע של נחת

מוזיאון הפלמ"ח דורג לאחרונה במקום השני מתוך כ-100 אטרקציות בתל אביב ובמקום השלישי בעשרת המוזיאונים הטובים בישראל על-ידי אתר התיירות הבינלאומי TripAdvisor, וזכה בתואר Travelers' Choice לשנת 2014.

תוכן עיניים

היום לפני:

ספירת המצפילים

רפיח

לזכר:

אריה יחיאלי

משולחנו

היום לפני:

כיום מצדה

היום לפני:

הקרב כאן

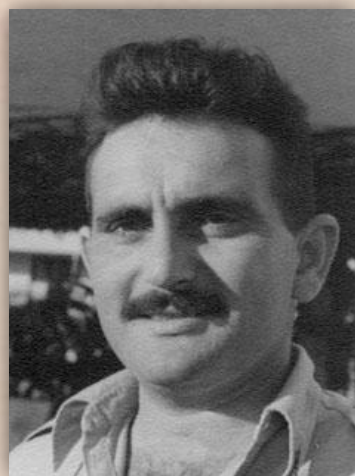
כתף

תמונת החודש

דבר המשורר

נפרדים

יצחק ("נאבי") יערי ז"ל

נולד וגדל בתל אביב, התגייס לפלמ"ח כ-1947 במסגרת ההכשרה הימית "נוה-ים". שרת בגדוד השמיני של חטיבת הנוגב והשתתף בן היתר בהגנת בית אשל, ובטיים וכיבוש כיר עסלוג, מיקוש אזור נירים ופעולות חבלה שונות נגד הצבא המצרי.

נאבי פעל רבות למען בית הפלמ"ח ו"אוצר תמונות הפלמ"ח" כמתנדב קבוע, ושימש כעוזר פינוסי לדיתה פרח. נפטר בדצמבר 2014.

היום לפני – דצמבר 1942

כינוס מצדה

לקראת ההצטרפות לפלמ"ח של הכשרות 'המחנות העולים'

250 חברים מתנועת 'המחנות העולים' יצאו מירושלים כלילה א' חנוכה תשי"ג, 4 בדצמבר 1942, והגיעו השכם בבוקר סמוך לחכרון, ומשם יצאו בדרך מדבר יהודה היורדת מצדה. אחרי מהלך עשר שעות ויותר במדבר ללא מים הגיעה השיירה למעיין קסון צפונית למצדה, בשיפולי נחל צאלים. למחרת עם בוקר אז לכיוון ההר. לרגליו נערך מפקד-עליה קצר ובכרכת "עלה נעלה!" החלה העלייה. הארגון היה למזפת. בשורה אחכה, כה אחר זה, עלו העולים כשכיל הצר והופתל העולה לפסגת ההר: וכאן, במקום המסוכן, פורקו התרמילים והועברו בשרשרת ידיים למעלה. לא עברו שעות אחדות וכל המטיילים היו על הפסגה. לאחר ביקור על פני החומות והחרבות נערך עם ערב מפקד, שהוקדש לחנוכה ולגולה. בערב נערכה מסיבת-מצדה: הוקראו דברי אלעזר האחרונים, סופרה אגדה על המקום והוצגה "מסכת-מסדה" על אחת החרבות הצמודות אל החומה. נחום שריג דיבר על חשיבות הצטרפות תנועות הנוער לפלמ"ח. בתום המסכת נדלקו מדורות ונתקשרה שרשרת "הורה" סביב לון. עמוק היה הרושם ממצדה ומחרבותיה, שהם עדות חיה עד היום הזה לגבורת ונאשים אחרונה.

(מתוך: "כמבחן" 27.12.1942)

מסדר על ראש מצדה – פלוגה ה'

היום לפני – דצמבר 1948 (מבצע חורב)

הקרב באום כתף

בדצמבר 1948 נערכו הכוחות המצריים לכלום את התקדמות כוחות צה"ל לעבר אבו-עגילה, והתמקמו על רכס הגבעות אום-כתף שחלש על ציר הכביש. הוחלט לתקוף את המתחם בחסות החושך, בעזרת כוח חי"ר. המשימה הוטלה על פלוגה ב' (גח"ל) מגדוד 7 בפיקודו של אברהם אדן ("ברק") עם סיוע כוח מגדוד 9. הלילה היה אפל, ללא ירח, ההליכה בדימום הייתה קשה וזאת נוסף לחוסר המידע לגבי מיקום העמדות ואבדות המתחם. לכסוף פתחו המצרים באש והקרב החל. לפנות בוקר, ב-29 בדצמבר, כבשה הפלוגה את המתחם והדרך לאבו-עגילה הייתה פתוחה. כותקפה נפלו 5 לוחמים.

"... השקט כבר לא נשאר. האנשים היו נרעשים, התקדמנו תלם צעקות 'הוררה!'. אפתע נפתחה עלינו אש. אנשינו דרכו במקום, צעקו 'הוררה' וירו, איש לא הסתער קדימה. צעקתי, דחפתי אנשים, נפנפתי במקל החיזוק שלי, שמאז כיבוש באר שבע שימש לי כקמיע בכל הקרבות. לא הייתי היחיד שניסה לדחוף באנשים, כמאונ' עשו המ"מים, המ"כים, הסיירים החבלנים וחלק מחיילי הע"ל. אחרי מהם תפס בידי וצעק: הסתער! הסתער קדימה!! אפתע הבחין שהוא בוחץ במ"פ - ביקש שליחה ועבר למשוק מ'שהו אחר ... המטכ"ל להתקדם. לאחר 150 מטרים העצנו לאוכלי הכביש. תותחי נ"ט ניצבו עזובים לפנינו ... רכס אום-כתף היה כולו בידינו."

אברהם אדן "ברק", מתוך ספרו "עד דגל הדי"

הציזכרון מופיע באבו-עגילה לאחר הקרב, בתמונה: אליקום שפירא

תוכן עיונים

היום לפני:

ספינות המעפילים

רפיח

לזכר:

אריה יחיאל

משולחנו

היום לפני:

כיוס מצדה

היום לפני:

הקרב באום

כתף

תמונת החודש

דבר המשורר

תוכן עיניינם

היום לפני:

ספיות המעפילים

רפיח

לזכר:

אריה יחיאל

משולחנו

היום לפני:

כיוס מצדה

היום לפני:

הקרב כאום

כתף

תמונת החודש

דבר המשורר

"אני זוכר את ההסתערות על אום כתף בלילה, יכולת לשמוע צעקות בעשר שפות. קריאות קרב, קריאות לעזרה לחובש. הם לא ידעו להסתער, אבל הסתערו על העמדות כמו בעיניים עצומות. מי שנפל בקרבות, נפל. אלה שעברו כאן את מלחמת השחרור - הקומה שלהם הדקפה, הם קיבלו כאן את תעודות הזהות שלהם..."
חיים גורי (סגנו של ברן בפלוגה ב')

אנשי הח"ל (פלוגה ב') על מוצבי אום כתף

תמונת החודש

מפגן חגיגי בחנוכה במחנה גורמו באיטליה - מחנה אימונים של הח"ל

תוכן עניינים

היום לפני:

ספיות המעפילים

רפיח

לזכר:

אריה יחיאל'

משולחננו

היום לפני:

כיוס מצדה

היום לפני:

הקורב כאום

כתף

תמונת החודש

דבר המשורר

דבר המשורר

ויהי ערב / נ. אלתרמן

דצמבר 1947

... ואנשי מדינת היהודים
אז מחו מלחיים בשרוול
את דמעת השמחה אין-עדים,
ויודו לאלהי הגמול.
ויברכו איש-אחיו בדברים מעטים...
ויפנו אל עמדות הגבול.

ויהי ערב. ושוב כמתמול
עין ירח עמדה צופה,
וחיכה אלביון בלי קול,
וערב ספינה שלפה ...
והכל כמאז ... אך שונה כה הכל ...
יען רוח גדולה חלפה.

יען רוח החג הנורא
הפתה ביהודים כים,
והוטלה אל חיקם הבשורה
כגוף ילד יולד וחס ...
והכל כמתמול ... אבל ערש צחורה
הוקמה בלבבו של עם.

ובקפוצ השרפות על גג
לאים ולהפיל מגור,
הן נוספו אל גרו של חג
בביתו העני של דור,
ויאר במצחו - שבעתים - התג,
שחרת לו: חיים ודרור.